

VASÁRNAPI ÚJSÁG.

2-dik szám.

(ÚJ FOLYAM)

Jul. 8-án.

Kormányrendeletek.

1. B. Vay Miklós koronaórt teljes hatalommal felruházott királyi biztosul küldi ki a kormány a haza azon részére, melyet eddig Erdélynek neveztek.

A kir. biztos ur jun. 29-dikén Kolozsvárra meg is érkezett.

2. Jun. 17-kén kelt és helyettes elnök b. Apor Lázár urhoz intézett rendelet az erd. udv. cancellaria munkálkodásainak azonnali megszüntetését s a bé nem végzett tárgyaknak az illető magyar ministerekhez átküldését parancsolja.

3. Az országgyűlésénél hivatalokat állítottak fel, a táblai cselédekkel együtt számszerint 40-t. De ebből olvasóink egyet sem kapnak; mert a folyamodványokat jun. 28-kaig bé kellett adni. Az illető rendelet pedig 22-dikén költ s a hir-lapokban 26—28-kan jelent meg.

4. Egy kir. rendelet a katonai hivatalokra nézt a kinevezést ideiglenesen úgy szabályozza, hogy

1-ször a magyar ezredeknél a hadnagyokat és kapitányokat a tulajdonosok nevezik ki, de a magy. hadminister helybehagytaival.

2-or a stabalis tiszteket a tulajdonosok kijelölővén, a magy. hadügyminister felterjeszti a császárnak, s a kinevezéseket ugyan azon minister hirdeti ki.

3-or. Az őrnagy-vezéri kinevezéseket is a magy. hadügyi ministerium (ha szükség az osztrák ministerrel értekezve) terjeszti legfelsőbb elhatározás alá.

4-er. A határőri ezredeknél az eddig az udv. haditanács által szokott kinevezések, az illető ezredek meghallgatása mellett, a m. hadügy ministert illetik.

Egy idő óta a bank tervezetek úgy teremnek mint a gomba eső után.

Abban is hasonlítanak a gombához, hogy némelyikök jó tápláló eledel, másikuk inkább vagy kevésbé mérges.

Már pedig az egészséget vagy becsületet rágó mérreg után mindjárt legveszélyesb az erszény aszkorsága. Azért is szükség a jó gombát a mérgestől megkülönböztetni.

Szerencsére egy jó finanziaai tervezetnek, vagy éppen a bankügynek sokkal egyszerűbb és csalhatatlanabb ismertető jelei vannak, mint a gombának.

Financz- és banktervnek legelső kelléke az egyszerűség. Egyszerűség elsöben az intézetben, miszerint ne legyen különféle czélú s szerkezetű intézetekből p. o. jegy-, hitel-, tartalék- sat. bankból öszszetéve. Egyszerűség másodsor magában a tervezetben. Mert ama bonyolt, cifra tervek megannyi kerdözés és töltés, rút bört és nyomorékságokat fedezendök.

Azért mi egy évenként tisztán kamatozó status kölcsönt és egy czédula bankot szeretnénk csak, minél hamarább létesülve látni.

A status kölcsönt sürgető szükségéink fedezésére s a hitellel és bizodalommal legott eléálló pénz*) bővítésére; — a bankot a pénzforgás élénkítésére.

Amannak az új idökben anynyira divatos sorsvonássali füzerezését semmikép nem pártolnók. Utolsó szükségben való inger az, és demoralizáló eszköz.

A status kölcsönt szeretnők ugyan nagy részben hazánkból kiállítani; de idegenek részvétét is nagyon ohajtjuk. Elsöben a hitelért; másodsor, mert vajmi nagyon érdekében áll a hitelezőnek adása fennállhatása és jólléte!

Mi a bankot illeti, biztossága első fokelléke

*) Melyet most bizony csak a bizalmatlanság szükít és dugdostat el.

az, hogy munkálatai alaptökéje kész, vert, pengő pénz legyen. Hiszen Europa első bányász országa a nemes érczre nézve a miénk volna?*)

Előttünk áll a korábbi frank köztársaság intő és rémitő példája, mely „assignatái“ értékét a temérdek nemzeti jószágokra alapítá s mégis becsők vesztét meggátolni nem bírta.

Szóval a bankjegyek értékét csak az akár-mely pillanatban béválthatás tartja és tarthatja fenn.

A bank működésének egyedül a kurta kölcsönökre, u. m. rövid időn béváltható kincstár-utalványok, és kereskedési váltók discontozására, s csak kis mértékben csupán arany és ezüst zálogokra adandó hoszszabbacska hitelezésekre, kell szoritkozni.

A mi a léendő magyar banknak a bécsihez viszonyát illeti, erre nézt azt a különbséget tennők, hogy a magyar bank jegyei országosan érvényes és minden fizetésben kötelezőleg elfogadandóknak lennének kihirdetve. A bécsi bankéinak elfogadása pedig csupán kereskedői hiteltől és önkéntességtől függene.

A különféle kölcsönöző intézetek pedig hadd maradjanak azoknak a mik, és soha velök az ország pénzügyi intézeteit ne bonyolítsuk, hitelét ne veszélyeztessük. E történnék pedig, ha őket bármi tekintetben az országra nézve akár szükségben segítők, akár állandó pénzforrásokká tennék.

Sepsi Martonos jun. 26.

Junius 21-én nyugotról egy földalatti morajhoz hasonló iszonyu zúgás közelitvén felénk, előre sejtők a veszélyt, a csapást, melyet a terhes felhők hozandók valának. Ablakaink tábláit becsuktuk s kevés percz mulva elérkezék hozánk is, pusztulást és romlást hagyva maga után s hozva magával, egy oly borzasztó jégeső a milyent soha sem láttunk — házunk és kertünk fedele, iszonyuan megrombolva tanusitják a mintegy fertály óráig tartott veszélyt, mely alatt oly erősen csattogott, mintha puskával lövöldöztek

*) Muszkaország urali bányái inkább Ázsiához tartoznak.

volna. A pusztító vihar megszűnése után bámulva szemléltük a roppant nagyságu jeget, mely különböző alakokba fagyva, a föld színét béborította vala. Nem volt ritkaság akkorákat is látni mint egy lúdtojás, de tyúktojásnyi nagyságuakat ezerekenként lehetett látni s a kisebb rendűek is akkorák voltak mint egy dió és galambtojás. Négy falu határán vonult keresztül a pusztító elem, mindenütt tetemes kárt hagyva maga után. Itt egy gyermeknek, kit a szabad ég alatt talált, fejét béhasogatta. Az élőfákat nem csak leveleiktől s gyümölcseiktől, de ágaitól is keményen megfosztotta, a gabonákkal dús mezőket őszszegázolta, elkietlenítette, s felszámithatlan a kár, mit épületeinkben, gabonáinkban s gyümölcseinkben okozott. *)

Bár már édesednénk sok káraink után az oly jótékony erd. kölcsönös jégkármentő együlethez.

Még egy. A közösen s bátorság fentartása végett Fogarasba vitt székely rokonink keserű panaszt emelnek: miszerint napi zsoldjuk a 4 ezüst kr. is a sóra, fára sat. kivételek által is megcsokulván, a szó teljes értelmében sanyaruan élnek. Ezt én mindedig csak egyesek panaszának véltem, — de ma a felsegállásokra buzdító felszólítás kezembe érkeztvén, a panasz valóságáról teljesen meggyőződtem. Siettem is mindent elkövetni, hogy körömben e felszólítás ne legyen pusztában kiáltó szó — mi a nagyobb rész kebelében viszhangra is talált — de nem titkolhatom el, hogy egy pár köszivre is akadtam, kiket sem rokonaik nyomora, sem a haza szent neve segedelemre birni képes nem vala. Hihetőleg ezek tán valami földönfutó szegények valának? Koránt sem. A legtehetősebbek a helységben. **) Bizony csak bajos az ilyeneknek menyországba jutni.

*) Nevezetes az, hogy ugyan ezen napon sokféle s egymásól távoli tartományokban, p. o. Stajer, Morvában, Bukovinában sat. nagy jég volt.

**) Éppen mint nálunk Kolozsvárt a haza segélyére nézve.

Uraim! előjárók! Ha illetén nemés lelkekre bizzátok a székely vitézek sorsát; — a sinlő hazát, melyet saját hűtlen fiai emésztenek, rongálnak, kevés idő múlva nem lesz ki védje; mert az eléhezett test erőtlen, az elsanyarodott lélek kedvetlen. Erő és kedv nélkül a katona gyáva, e kettő pedig hatalmas rugója a vitézi nemes tetteknek. Siessetek hát napi zsoldjok növelésével rajtok segíteni. Ez a legbiztosabb út a panasz, az elégedetlenség megszüntetésére.

Fogarasiak! e panasz titeket is érdekel. Míg rokonink Brassóban tartozkodának, takarékos szász atyánkfiai vendégi szeretettel, nyájassággal fogadták. Ilyesmit nem lehetett hallani. Ti magyarok, ti testvéreink vagytok; nyissátok meg szíveteket, nyissátok meg erszényeteket, s a haza és saját boldogságtokért ne sajnáljátok egy két filléreteket!!!

Követeink Feketetón innenről:

Csikszékből: Mikó Mihály és Mihály Gerg.

Aranyosszékből: Zeyk József és Fejér Márton. Marosszékből: Antal Imre és Berzen-
czei László. Udvarhelyszékből: Pálfi János és ifj. Bethlen János. Kolozsmegyéből: g. Mik-
kes János és Zeyk Károly. Dobokamegyéből:
g. Wass Samu és Boheczel J. Fejérmegyé-
ből: g. Teleki Domokos és b. Kemény Do-
mokos.

Kolozsról: Topler Antal. Udvarhelyről: Kel-
ler J. Csikszeredából: Horváth Dani. Ilyefal-
váról: Gál Dani. S. Sz. Györgyről: Demeter
József. Gy. Fejérvárról: b. Kemény Dénes.

E választások nagyobb részének csak ör-
vendhetünk ugyan; de hogy a népképviselést
erősen képviselnék, nem merjük állítani.

Annál jobban vagyunk a jogegyenlőség dol-
gában, midőn az 1847-beli törvény szerinti újon-
czok megint szállingoznak bé, de nemigen hall-
juk hogy a volt kiváltságosok közül egy is sors-
vonás alá vetette volna magát.

B. Hunyadon a földészek nemzetörseget ala-
kitottak — maguk közt; mert a kaputosokat
nem akarják bévenni.

Kolozsvárt naponkint 3 lovas őrt rendelnek
a főörhelyre 24 órára. A lovasok úri és pol-
gárrendűek lévén, a kirendelésben nagyon vi-
gyáznak hogy a két rend össze ne elegyedjék.
Mind a három, polgár; vagy mind a három, úr.

És lönek ezek a „testvériség“ igéjének meg-
testesítésére, alólról, és feljülről.

A rácok és szerbek a Bánátban mind előbb-
re harapóznak. Temesvárra és Oraviczára ér-
kezett hírek szerint Fejértemplomtól 3 ágyut,
270 fegyvert és 30 mázsa löport elvett s talán
a helységet is megszállotta egy lázongó csoport.
Versecz és Oravicza is félnek. Ezen hír junius
23-kaig van.

A pétervárad kis magyar, és a szembelevő
jókora rác és illyr sereg még mind farkassze-
met néznek.

A ministerek már mind megvannak követe-
knek választva; némelyikök három helyt is. Ma-
gyarhonban lesz egy egy népből való népkép-
viselő is.

A horvát tartományi gyűlés még mind foly-
tatja törvénytelen üléseit. Megválnak mint mond
Jellacsics, ha hosszu orral hazaérkezik. Egyéb-
aránt ő felsége békéltető közbenjáróul a magya-
rok és horvátok közt János főherczeget bizta
meg; valamint a bécsi országgyűlés kinyitására is.

Midőn Pillersdorf Bécsben ő fenségének a
nemzeti őrsereg főparancsnokát s tiszteit bému-
tató, a főherczeg imigy nyilatkozék:

„Császárom rosszul érzi magát, s engem agg
embert avval bizott meg, hogy itt helyét elfog-
laljam. Ő felsége alkotmányos akaratáról s be-
csületes véleményéről éppen oly jól vagyok
meggyőződve, mint bizodalmat bírom, s tudom,
hogy császárom mind azt, mit ígért, mint be-

csületes ember meg fogja tartani. Uraim, reatioról szó sem lehet, mert az tökéletesen lehetetlen. Pillanataikban olvasom, hogy én önökre, akadémiai legio, polgárok és nemzetörség, számolhatok; azért egyesség köztünk — egyesség, mely oly felette szükséges. Én önökben bizom, azért bizzanak önök bennem is.“

E már derék beszéd. Bár hallanánk ilyen némely más magas személyektől is.

Másutt is nagy becsületben van a főherczeg, mert a németszövetségi gyűlés 400 szózáttal (200 ellen) Németország főnökének választá. Azt is meghatározá, hogy ha a főh. nem mehet Frankfurtba, Frankfurt (t. i. a gyűlés) jön Bécsbe.

Hrabowszky és Csernovics jun. 24. a karloviczi rácz választmányynal 10 napi fegyvernyugvásra léptek, míg t. i. az innsbrucki küldöttség visszatér.

26-dikán Újvidéken követválasztás alkalmával véres verekedés volt, melyben egy rakás német és magyar (nök is) esett el Csernovicsnak és 2 ezred dragonyosnak szeme láttára.

A nádor, g. Széchenyi és b. Ötvös Innsbruckból haza érkeztek. Mit hoztak? Nem tudni, mert nálunk úgy van a dolog az aggasztó és nyugtató hírekkel, mint a francziaként Oroszországban a kutyákkal és kövekkel; emezeket megkötik, amazokat szabadon bocsátják.

P. o. Minden hirlap teli a muszkák elnyomulásával. Itt egy néhány nap előtt az a hír terjede, mintha a kormány stafétát kapott volna, hogy a Muszkasereg a Pruth-tól visszavonult. Hát tudatta-é ezt hitelesen a kormány, ily szorongató állapotban mint a miénk? Ne félj tőle! kisebb gondja is nagyobb volt.

P. o. Szebeni biztosaink vissza érkeztek s azt halljuk (ismét csak halljuk) hogy a szebeni szászok és ispánjok a régi unio elleni hitszégben és az új unio elleni áskálódásban, az ilyrekkal való czimborálásban és az oláhok bujtotgatásában, az oláh comitének és a lázító s rá-

galmazó hirlapszerkesztőnek ápolásában mind oly ártatlanok, mint a mai született gyermek. — Aztán essék kétségbe az ember valamiről. Eddig közhit volt, hogy „szerecsent nem lehet fejérré mosni“ s imé e nagy mesterség fel van találva. Patens neki.

Egy Pestre tévedt olasz lap szerint a béke Albert Károly és Austria közt meglenne.

A frankhoni nemz. gyűlés választmánya bévégzé az alkotmány tervét 139. cikkben. A munkások (tulajdonkép napszamosok) talán innepét akarék ülni s junius 23. d. e. sz. Dénes külvárosban egy nagyszerű felkelést próbáltak. A nemzetörség és katonaság másfél napig vívott ellenök s 24-én késő este a csend helyre áll.

Adjunk hálát a mi Istenünknek, hogy nálunk az a veszély, a mi oly nagy számu desperatus népet a bujtogatók és ámitók fegyveres eszközévé teszen nincs meg. Nálunk még a ki munkájával kenyerét meg akarja keresni, bizony megkaphatja. Adja meg csak hajnalodó szabad alkotmányunk öszintén és ámitás nélkül az emberi jogok élvezhetését: oly talismán lesz ez, mely előtt a nemzetiségek lármadobja elnémuland. Most igaz hogy zavaros időkben élünk, de ebben legnagyobb vétkök a zavarosban halászóknak van. Bár fogná ki hamarjában mindenik a halacszkáját, aztán remélhetjük a helyreállást.

A frank nemzetgyűlés nyilván kimondotta azon elvet, a mit a mi választási törvényünk csak takargatva s féligmeddig pártol, hogy semminemű elmozdítható hivatalt az országgyűlési követséggel egyeztetni nem lehet. Csak 5—6 kivétel van alóla. Ennél fogva számosan és jeles emberek lemondtak hivatalaikról hogy követi működésüket folytathassák. A kivételekbe tartozók pedig hivatali fizetésökről mondának le, mint p. o. a párizsi főbiró Marrast. Bonaparte Jeromos Napoleont a nemzetörségnél ezredesnek választották, de ő is mint követ nem fogadá el. „Nép képviselőnek nem illik fegyver a kezébe:“ azt mondá.